

Dr hab. Stefan Lechwar

Bytom, dn. 29 września 2019 r.

Dziedzina: sztuki plastyczne,

Dyscyplina: sztuki piękne

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Wydział Artystycznych

Instytut Sztuki w Cieszynie

RECENZJA

dorobku artystycznego i dydaktycznego oraz dzieła habilitacyjnego doktora **Tomasza Jędrzejki** sporządzona dla potrzeb Rady Wydziału Artystycznego w Cieszynie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, dotycząca wniosku dra Tomasza Jędrzejki o nadanie stopnia doktora habilitowanego, wszczętego 8 maja 2019 roku w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne.

Recenzja sporządzona na zlecenie Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów.

Znak sprawy: **BCK – VII – L-7355/19**.

Niniejsza recenzja sporządzona została na podstawie przesłanej dokumentacji w wersji papierowej i elektronicznej, w języku polskim oraz angielskim, zawierającej:

1. Dzieło habilitacyjne: zestaw czternastu prac graficznych tworzących cykl pod tytułem *Sacrum?*
2. A – Autoreferat.
3. W – wykaz dorobku naukowo-artystycznego oraz informacje o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej, pracy organizacyjnej i popularyzacji sztuki.
4. D1 – Dokumentacja osiągnięć naukowo-artystycznych, wystaw i publikacji:
 - opinie / teksty / recenzje,
 - dokumentacja prac (wybór z lat 2011-2018),
 - dokumentacja bibliografii (reprodukcje katalogów wystaw, plakatów, dyplomów),
 - fotodokumentacje wystaw indywidualnych i zbiorowych.
5. D2 – Dokumentacja osiągnięć dydaktycznych:
 - przykładowe prace studentów – semestralne i dyplomowe
 - wyniki okresowych badań ewaluacyjnych – oceny zajęć dydaktycznych.

Dane habilitanta — nota biograficzna i historia zatrudnienia.

Stopień doktora sztuki w dziedzinie artystycznej sztuki piękne uzyskał

w Instytucie Sztuki w Cieszynie na Wydziale Artystycznym Uniwersytetu Śląskiego

w Katowicach w roku 2011. Promotorem był prof. Eugeniusz Delekta, recenzentami: prof. Elżbieta Gawlikowska-Łabęcka oraz prof. Adam Romaniuk. Tytuł rozprawy doktorskiej: *Przejawy myśli konstruktywistycznej w polskiej grafice współczesnej*. Data publicznej obrony: 11 kwietnia 2011.

Tytuł magistra sztuki z wynikiem bardzo dobrym z wyróżnieniem uzyskał w roku 2005 w zakresie projektowania graficznego na Wydziale Grafiki i Malarstwa pod kierunkiem prof. Stanisława Łabęckiego. Temat pracy: *Graficzna i typograficzna interpretacja poezji Zbigniewa Herberta*.

Historia zatrudnienia i działalność organizacyjna, popularyzacja sztuki.

Od 2011 roku Habilitant zatrudniony jest w Instytucie Sztuki Wydziału Artystycznego w Cieszynie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach na stanowisku adiunkta, w pełnym wymiarze godzin.

Od 2010 pracuje na Wydziale Architektury, Budownictwa i Sztuk Stosowanych w Wyższej Szkole Technicznej w Katowicach, od 2012 również w pełnym wymiarze godzin.

Od 2018 roku wykłada także w Wyższej Szkole Technologii Informatycznych w Katowicach, w niepełnym wymiarze godzin.

W 2010 roku objął funkcję Kuratora Galerii Uniwersyteckiej na Wydziale Artystycznym w Cieszynie, gdzie zorganizował w okresie sprawozdawczym 30 wystaw.

W latach 2016 – 2017 pełnił funkcję Zastępcy Dyrektora Instytutu Sztuki ds. Promocji i Kontakt z Mediami Na Wydziale Artystycznym w Cieszynie, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Autoreferat.

Autoreferat stanowi, w jego prologu i wstępie, autobiografię artysty aby wyjaśnić nam powody podejmowanych decyzji, metody twórcze, inspiracje etc. Autor przybliży w nim drogę rozwoju osobistego, poczynając od okresu dzieciństwa, w którym sport i sztuka towarzyszą sobie nierozdzielnie, równolegle i synergicznie. Jędrzejko, stając początkowo przed trudnym wyborem, którą z dziedzin wymagających życiowego zaangażowania wybrać, stawia na obie, co w perspektywie czasu musi zaowocować dziełem spajającym wiele lat intensywnej pracy fizycznej i intelektualnej w obydwu obszarach aktywności. Dzieje się to w momencie istotnym dla kariery artystycznej i zawodowej, bo w trakcie przewodu habilitacyjnego.

Dzieło habilitacyjne stanowi więc podsumowanie dotychczasowej drogi twórczej i sportowej.

Trzeba zaznaczyć, że w momencie gdy dopisują ostatnie linijki tej recenzji, Tomasz Jędrzejko kończy swój pierwszy Spartathlon – z Aten do Sparty, 246 km z rezultatem 34 godziny i 45 minut.

W dalszych fragmentach autoreferatu wyjaśnia koncepcje artystyczne i wystawiennicze cyklu.

W przejrzysty acz ogólny sposób omawia pojęcie sacrum, posiłkując się koncepcjami filozoficznymi.

Tłumaczy także przekaz idei swojego dzieła, aby następnie przejść do opisu pozostałej aktywności

w dziedzinie sztuki i projektowania graficznego, kładąc nacisk na okres wyznaczony od momentu uzyskania tytułu doktora.

Całość kończy skrótem opisu swojej działalności dydaktycznej oraz konkluzją spinającą autobiografię z koncepcją dzieła artystycznego – cyklu *Sacrum*?

Tekst Autokomentarza ściśle nawiązuje do zawartości Dzieła i pomaga właściwie i w pełni je odebrać.

Jednocześnie nie skupia się na szczegółowym opisie poszczególnych grafik, pozostawiając odpowiednio dużą przestrzeń na ich interpretację.

Ocena dzieła artystycznego zgłoszonego jako aspirujące do spełnienia warunków postępowania habilitacyjnego: zestaw czternastu prac graficznych tworzących cykl pod tytułem *Sacrum*?

Zgodnie z wymogiem formalnym doktor Tomasz Jędrzejko wskazuje zestaw czternastu prac graficznych tworzących cykl pod tytułem *Sacrum*? jako aspirujący do spełnienia warunków określonych w art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Cykl ten prezentowany był na indywidualnej wystawie w Galerii XS w Instytucie Sztuk Pięknych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach w terminie 8.03.2017 – 31.03.2017 oraz w Galerii inAW w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych w terminie 11.01.2018—14.02.2018, co uprawomocnia go do aspirowania do dzieła habilitacyjnego.

Cytując za autorem:

„Tytuł cyklu zawiera pytanie o granice pojęcia Sacrum. Prezentowane prace wiążą się z obszarem geometrii dyskursywnej. Stanowią autobiograficzny zapis procesu dążenia do Sacrum — rozumianego jako potencjalna doskonałość. Struktura kompozycji oraz technika wykonania obejmuje dwie płaszczyzny; jedna dotyczy egzystencjalnych wrażeń, wynikających z uprawiania sportu. Druga wyraża zmienność parametrów biometrycznych oraz ich wzajemne relacje. Dotykanie granic własnych możliwości stało się dla mnie ważne na drodze poznania.”

Czytelnie wyartykułowane relacje pomiędzy sportem, parametrami biometrycznymi a dziełem Autora, sugerują oddalenie się od sztuki konkretnej, choć nadal kojarzyć mogą się z nią formalnie. Nawiązując do tzw. rzeczywistości, tworząc oczywiste odniesienia, prace Jędrzejki stają się komunikatywne i przybliżają do Geometrii Dyskursywnej. Artysta, dążąc do okiełznania natury świata, skrupulatnie ją oblicza, porządkuje i rekonstruuje na papierze. Jakby to określił Nietzsche – „artysta filozof przeżywa myślenie”.

W ramach tego cyklu powstały więc m.in. prace niezwykle określone, wypowiedziane i zamknięte, oddziałujące zarówno zmysłowo jak i intelektualnie, np. tetrptyk *WAGA* czy *Pejzaż metafizyczny 5*. Tymczasem Jędrzejko także myśli przeżyciami, reaguje na nie. Stąd niektóre kompozycje oddają, a w efekcie wywołują u odbiorcy trudne do jednoznacznego sformułowania, nie dające się racjonalnie wytłumaczyć emocje. Nie wiem na ile wynika to z założenia Twórcy a na ile mojego subiektywnego wrażenia, ale takowe odnoszę w stosunku do kilku prac – w których Autor daje się momentami ponieść intuicji, a geometria wydaje się być jedynie ramą dla spontanicznego działania. Twórca wsłuchuje się w swoją naturę i tworzy jej obraz. Stało się to dla mnie tak czytelne dopiero w cyklu *Sacrum?*, w którym Jędrzejko jest wciąż łatwo rozpoznawalny, ale jednocześnie zauważalny jest przebyty proces zmian w podejściu do konstruowania obrazu i komunikatu w stosunku do starszych realizacji. Nie jest to może zmiana spektakularna, jednakże dostrzegalna, jak chociażby w „pejzażowych” rastrach grafik I—IV czy *Waga 3D* z cyklu.

Dopatruję się tu wpływu śląskiego i cieszyńskiego środowiska twórczego, w którym ekspresja, głównie oddawana śladem narzędzia, jest często obecna i dla sztuki tego regionu charakterystyczna od dziesięcioleci. Towarzysząca jej emocjonalność ma swoje odbicie w ostatnich dokonaniach Artysty, choć uzyskana jest zgoła innymi narzędziami, ciągle bardziej niż tu na Śląsku jest w zwyczaju – wyrachowanymi.

Nie mniejszy wpływ na ewolucję twórczości Habilitanta mogły mieć także jego doświadczenia malarskie ostatnich lat. Precyzyjne przenoszenie koncepcji na płótna, działanie rzemieślnicze i żmudne jak przepisywanie świętych ksiąg przez mnichów, pełne auto-kontemplacji, podobne zarówno do medytacji jak wyczerpujących treningów, przybliżyły Jędrzejkę do *sacrum* -- „potencjalnej doskonałości”, czy może jednak tylko pozornej doskonałości, od której zapragnął się uwolnić.

Nie wykluczone jednak, że wspomniane emocje bardziej wymykają się autorowi niż faktycznie chciałby je wyartykułować. Nie wykluczam też, że to jedynie moja reakcja na „chłodny” mimo wszystko komunikat, oparty na intelektualnym algorytmie. Tak czy inaczej, trzymając się powyższych odczuć, stwierdzam, że współistnienie w twórczości habilitanta wpływów doświadczeń i spuścizny łódzkiego oraz śląskiego środowiska artystycznego daje wyjątkową, niepowtarzalną kombinację. Ta kombinacja przepuszczona dodatkowo przez osobowość autora konstituuje artystę oryginalnego i autentycznego; spadkobiercę dziedzictwa i jednocześnie jego twórcę dla kolejnych pokoleń, wnoszącego do kultury nową i w pełni wartościową jakość.

Otrzymujemy, jako dzieło aspirujące, pewien konkretny, spójny i jakby zamknięty całości, w której moją szczególną uwagę przykuwa grafika pt. „Kolarz”, odbiegająca od całości w formie i wyrazie, pomimo zastosowanego jak zwykle rastra. Mimo iż w wykazie prac nie została wymieniona na końcu i stanowi część „pełnego obrazu sezonu sportowego”, w moim odczuciu wyznaczać może cezurę określonego etapu w twórczości Tomasza Jędrzejki. Jest to autoportret *par excellence*, jedyna figuratywna praca w przedłożonym zestawie. Odrywa się ona od „peletonu” cyklu *Sacrum?* w trudnym dla mnie

do oszacowania kierunku. Może to oznaczać potrzebę dalszych poszukiwań i eksperymentowania, co w aktywności twórczej uważam za niezbędne.

Ocena dołączonych dzieł artystycznych

Tomasz Jędrzejko spełnia się jako artysta grafik, regularnie jako malarz, znaczną ilość dzieł jego dorobku stanowi także działalność z zakresu grafiki użytkowej. W okresie wskazanym jako „po uzyskaniu stopnia doktora” opublikował m.in. 15 plakatów, z których wyróżnię ten zrealizowany na potrzeby promocji 24. Biennale Plakatu Polskiego w Katowicach (2013 r.), jako anonsujący znaczące wydarzenie artystyczno-kulturalne o wysokiej randze. Zaprojektował również 11 katalogów i temu podobnych publikacji, w których wykazał się biegłością jako autor grafiki wydawniczej. W dokumentacji z tego okresu wymienia ponadto 20 grafik i obiektów graficznych, 16 dzieł malarskich wykonanych akryłem na płótnie lub technikami łączonymi. Jego prace zasiliły 24 publikacje książkowe, katalogowe lub prasowe.

Nie można jednocześnie zapomnieć o bogatym dorobku sprzed daty uzyskania tytułu doktora, równie zróżnicowanym i świadczącym o wyrazistej osobowości twórczej i profesjonalizmie Artysty oraz Projektanta. Z tego okresu wyróżnię cykl tworzący wystawę w bielskim BWA w 2010 roku pt. *Obiekty metafizyczne*, na potrzeby której miałem przyjemność zaproponować swój plakat anonsujący.

W tym tytule – oksymoronie zawiera się być może istota sztuki, a w zestawie prac wówczas zaprezentowanych – krystalizuje główny obszar zainteresowań twórczych Jędrzejki.

Jego grafiki rozpatrywane indywidualnie, poza cyklami – wydają się być zamknięte, niemal nieznośnie perfekcyjne i skończone. W zestawie ożywają, każda kolejna, autorska aranżacja wystawy artysty to nowe dzieło – instalacja. Autor wpasowuje cykl organicznie w przestrzeń wystawienniczą, w której każda ściana, wystająca rura, skrzynka hydrantu i inne przeszkadzajki stają się integralną częścią prezentacji, wspólnie odgrywają partyturę, za każdym razem nową. Dekonstruuje, reinterpretuje, na nowo czyta własne dzieło. W tym Tomasz Jędrzejko jest bezbłędny, perwersyjnie skrupulatny. Trzymanie się „gridu” wyznaczonego przez zastaną przestrzeń przypomina zdyscyplinowanie typowe dla projektowania graficznego i grafiki wydawniczej, w której Tomasz także sprawdza się świetnie, zarówno jako autor oraz nauczyciel.

W kompozycjach Tomasza słyhać muzykę, pomiary biometryczne przełożone na obraz dałoby się z powodzeniem wykorzystać także jako zapisy nutowe, przy użyciu jakiegoś sprytnego algorytmu.

Ocena osiągnięć artystycznych

Tomasz Jędrzejko wziął udział w (13 + 5) wystawach indywidualnych – odpowiednio po i przed uzyskaniem tytułu doktora. Spośród nich wyróżnię: *Tomasz Jędrzejko, Grafika* – wystawę grafiki zorganizowaną w Galerie Jurgensen w Oetjendorf w Niemczech (2015) oraz prezentację *Sacrum?* w prestiżowej krajowej galerii

Bielkiej BWA w 2016 roku. Uczestniczył też w 90 + 55 wystawach zbiorowych. Jest laureatem 10 (2 + 8) udokumentowanych nagród, w tym, w okresie ocennym: udział w finale STRABAG ART AWARD (malarstwo) w Wiedniu, 2013 rok oraz II NAGRODA za plakat promujący IX Międzynarodowy Konkurs Dyrygentów im. Grzegorza Fitelberga w Katowicach w 2011 roku. Spośród wcześniejszych osiągnięć uwagę zwraca uzyskanie Stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2009 roku.

Powyższe dane świadczą o znacznym ożywieniu aktywności w okresie po awansie na adiunkta w Instytucie Sztuki. Prace Artysty, coraz bardziej zauważalne wśród kolekcjonerów, znajdują się obecnie m.in. w zbiorach Tama Art University Museum w Tokio, Kolekcji Sztuki Geometrycznej CS Galeria EL w Elblągu czy Muzeum Plakatu w Wilanowie.

Ocena osiągnięć dydaktycznych

Tomasz Jędrzejko zasilił kadrę cieszyńskiego Instytutu Sztuki w 2008 roku, wprowadzając do tutejszego środowiska nową jakość, odświeżenie w ofercie dydaktycznej, dzięki wyraźnie obecnej w jego twórczości tradycji łódzkiej szkoły. Przedmioty prowadzone przez Tomasza Jędrzejkę, obecnie i wcześniej, w Instytucie Sztuki w Cieszynie to m.in.:

Grafika warsztatowa (sitodruk), Liternictwo i typografia, Grafika projektowa, Grafika wydawnicza, Projektowanie elementów wystawienniczych i opakowań, Struktury wizualne, Percepcja wizualna i audiowizualna, Grafika publikacji elektronicznych, Kompozycja malarska, struktury i percepcja wzrokowa.

Dodatkowo: Warsztat dziennikarski (laboratorium) na Wydziale Nauk Społecznych UŚ.

Wymieniony „dziesięciobój” przedmiotów wykładanych jedynie na Uniwersytecie Śląskim już jest imponujący i świadczy o wyjątkowej wszechstronności doktora.

Na uwagę zasługuje nie tylko ilość, ale także jakość prowadzonych zajęć i ich efekty.

Jędrzejko nie produkuje swoich naśladowców, choć zdarzają się prace studentów świadczące o zauroczeniu twórczością nauczyciela (Dagmara Kubina, plakat ekologiczny „Niska emisja”). Jednak przyglądając się przedstawionej dokumentacji należy wyraźnie podkreślić, że różnorodność techniczna, stylistyczna i tematyczna realizacji studenckich udowadnia mądre prowadzenie zajęć, oparte na wszechstronnym doświadczeniu mistrza i jego indywidualnym podejściu do każdego studenta.

Pedagog regularnie zachęca swoich studentów do udziału w wystawach i przeglądach z obszarów sztuki i projektowania, ich realizacje można było zobaczyć m. in. Na 11. Międzynarodowym Festiwalu Jazz w Ruinach czy Międzynarodowym Konkursie Eko-plakatu w Radzionkowie.

Z datą złożenia dokumentacji przewodowej, habilitant wykazuje, że był dotychczas: promotorem 33 prac dyplomowych, w tym 25 magisterskich oraz recenzentem 58 prac dyplomowych, w tym 22 magisterskich.

Za wkład w atrakcyjność cieszyńskiej dydaktyki wliczyć należy także ofertę wystawienniczą uczelnianych galerii: Uniwersyteckiej oraz 36,6, których Jędrzejko był kuratorem. Za jego kadencji, wykładowcy oraz studenci, mogli podziwiać „u siebie” prace wielu znaczących artystów, że tylko o Lexie Drewińskim, Wilhelmie Sasnalu czy Henryku Cześniku wspomnę.

Ponadto habilitant zatrudniony jest również na dwu innych uczelniach: w Wyższej Szkole Technologii Informatycznych w Katowicach oraz Wyższej Szkole Technicznej w Katowicach na Wydziale Architektury, Budownictwa i Sztuk Stosowanych.

Wyniki okresowych badań ewaluacyjnych i oceny zajęć dydaktycznych wystawiane przez studentów w cieszyńskim Instytucie Sztuki, dołączone do dokumentacji, świadczą o pozytywnej opinii wśród podopiecznych nt. adiunkta.

Można więc śmiało stwierdzić na tej podstawie, że Tomasz Jędrzejko należy do ekstremalnych wyczynowców nie tylko jako sportowiec.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dokumentacją dzieła habilitacyjnego określonego jako cykl grafik pt. *Sacrum?* oraz rozpatrując wszystkie uwagi z krytycznymi włącznie, oceniam, że całościowo praca habilitacyjna spełnia w pełni wymagania stawiane rozprawom habilitacyjnym zgodnie z wymogami formalnymi wynikającymi z art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy — Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw. (Dz. U. z 2011 r. Nr 84, poz. 455, Nr 112, poz. 654.)

Wnioskuje do Rady Wydziału Artystycznego w Cieszynie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach o nadanie Tomaszowi Jędrzejce stopnia doktora habilitowanego.

Dr hab. Stefan Lechwar

